

ВІДГУК

офіційного опонента д-ра мед. наук, доцента Бачуріна Георгія Вікторовича на дисертацію Абдельрахман Майсари за темою: «Клінічна ефективність пункційної склеротерапії парапелвікальних кіст нирок, ускладнених артеріальною гіпертензією» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.06 – урологія.

Прості кісти нирок є патологією дуже поширеною в людській популяції, особливо серед осіб старіших за 50 років. Найчастіше проста кіста має безсимптомний перебіг, однак у міру збільшення обсягу кісти починають виникають її клінічні прояви, з яких, найбільш значущим є симптоматична артеріальна гіпертензія, що формується у близько 20% випадків, особливо в разі парапелвікальної локалізації кіст, і зазвичай характеризується резистентністю до консервативного лікування та супроводжується високим ризиком фатальних серцево-судинних і церебральних ускладнень.

В результаті цього зазначена патологія є не така "проста" як впливає з назви роботи. Причому, незважаючи на незгасний і пильний інтерес дослідників до даної проблеми, досі немає узгодженого розуміння багатьох аспектів патогенезу простих кіст нирок, особливо у разі їх парапелвікального розташування. Тому різняться підходи до показань і вибору оптимальної методики лікування, але до тепер не вирішені питання розвитку рецидивів. Зазвичай у разі приєднання вторинної симптоматики застосовується активна хірургічна тактика.

В цьому контексті найбільшою привабливістю відрізняється пункційна склеротерапія, як найменш травматична, технічно нескладна й економічно вигідна методика. Проте щодо кіст, розташованих в синусі нирки, можливості застосування пункційної склеротерапії є суперечливими і дискусійними в силу суперечливості поглядів на розвиток парапелвікальних кіст нирок і питань безпеки під час їх пункційного лікування.

Разом з тим, розвиток і широке впровадження в клінічну практику сучасних високоінформативних засобів візуалізації, таких як УЗД, КТ, МРТ, дозволяє проводити більш ретельну оцінку попередніх ризиків, що дає підставу для корекції поглядів на можливості застосування пункційної склеротерапії парапелівікальних кіст нирок і проводити прогнозування її результатів. Особливо привабливим представляється використання пункційної склеротерапії на стадії субклінічних догіпертензивних проявів захворювання, однак, дотепер відсутні об'єктивні критерії її діагностики.

Таким чином, підвищення ефективності лікування хворих з парапелівікальними кістами нирок за рахунок вивчення етіопатогенетичних факторів, що обумовлюють розвиток артеріальної гіпертензії і патогенетично обґрунтованого впливу на гемодинамічні прояви захворювання шляхом застосування пункційної склеротерапії, визначає проблему як актуальну.

Своєчасність дисертації підкріплена тим, що вона є складовою частиною НДР кафедри урології, нефрології та андрології Харківського національного медичного університету «Розробка та впровадження ефективних методів і засобів профілактики, діагностики і лікування найважливіших захворювань и травм» державної реєстрації № 0198U002627.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що отримані автором результати уточнюють патогенетичні механізми розвитку артеріальної гіпертензії при парапелівікальних кістах нирок. В роботі доведено що, поряд з прогресуванням гемодинамічних порушень і посиленням продукції гормонів ренін-ангіотензін-альдостеронової системи, формування артеріальної гіпертензії безпосередньо пов'язано із розвитком дисфункції ендотелію, яка маркується переважанням впливу вазоконстрикторів (ендотелін-1) над вазодилататорами (оксид азоту і цГМФ) і супроводжується схильністю до спастичних судинних реакцій у відповідь на стресові умови, особливо при наявності епізодів пієлонефриту в анамнезі.

На основі вивчення кореляційних взаємодій між рівнем систолічного артеріального тиску, параметрами ендотелій-залежної вазодилатації,

динамікою вмісту в крові гуморальних факторів, асоційованих з функцією ендотелію (ендотелін-1, оксид азоту, цГМФ), доплерометричними показниками гемодинаміки нирок і їх зіставлення з клінічними і ультразвуковими морфометричними даними автором визначено ігемодинамічні і біохімічні критерії субклінічної стадії захворювання.

Автором вивчено можливості пункційної склеротерапії при парапелівікальних кістах нирок, показання і умови для її застосування, а також клінічні і патогенетичні ефекти протягом року спостереження.

Практичним значенням приведених в дисертації досліджень стало удосконалення гемодинамічних та біохімічних критеріїв діагностики субклінічної (догіпертензивної) стадії при парапелівікальних кістах нирок; що дозволяє об'єктивно ініціювати активні лікувальні заходи, зокрема застосування пункційної склеро терапії; встановлені умови і показання для її застосування, простежено найближчі і віддалені результати, підсумкова клінічна ефективність і аспекти безпеки, з'ясовані умови і ознаки виникнення рецидивів.

Наукові положення та висновки дисертації ґрунтуються на достатньому клінічному матеріалі – 78 пацієнтів з парапелівікальними кістами нирок, в тому числі 33 пацієнта з парапелівікальними кістами нирок, ускладненими артеріальною гіпертензією, відносно яких була застосована пункційна склеротерапія, повноцінне обстеження до лікування, а також спостереження в динаміці. Наведені в роботі дані основані на комплексному вирішенні задач із використанням сучасних адекватних методів дослідження: клінічних, біохімічних, інструментальних. Застосовані автором методи статистичної обробки матеріалу забезпечили достовірність отриманих результатів та висновків.

Результати проведеної роботи апробовані на засіданнях наукових медичних товариств, науково-практичних конференціях, доповідях на конгресах та з'їздах урологів. Вони в повному обсязі відображені в авторефераті та 10 опублікованих роботах, в тому числі 7 статей у

спеціалізованих фахових виданнях України, з яких 6 відань зареєстровані в наукометричних базах даних, 3 – у вигляді тез науково-практичних конференцій.

Дисертація написана в класичному стилі, та складається з анотації, вступу; огляду літератури; розділу що присвячену матеріалам та методам дослідження; трьох розділів з результатами власних досліджень; аналізу та узагальнення результатів дослідження; висновків та списку літератури. Дослідження викладено на 152 сторінках комп'ютерного тексту та ілюстрована 27 таблицями і 31 рисунком.

У вступі автором обґрунтовано актуальність проблеми, визначені мета та задачі дослідження, його наукова новизна та практична значущість.

У розділі “Огляд літератури” наведені сучасні дані про епідеміологію, етіологію, патогенез простих кіст нирок, в тому числі парапельвікальної локалізації, ретельно проаналізовані особливості клінічного перебігу захворювання, наведені класифікаційні критерії, а також сучасні медичні технології, що застосовуються при лікуванні такого роду пацієнтів. Особлива увага надається існуючим на сьогоднішній день діагностичним і лікувальним методикам, аналізу їх ефективності, ускладненням і прогностичним аспектам. Старанно проаналізовано патогенетичні аспекти захворювання і результати використання хірургічних методик.

У висновках до огляду літератури автором ретельно окреслено коло проблем, не вирішених до цього часу, та обґрунтована необхідність проведення подальших досліджень.

Наступний розділ роботи присвячено матеріалам та методам дослідження, використаним у процесі роботи. Всі вони є сучасними, адекватними поставленій проблемі, інформативними, а їх використання є достатнім для отримання вірогідних результатів.

Розділ присвячено ретельному описанню даних клініки та обстеження хворих, що увійшли до дослідження, наголошено на репрезентативності

основних та порівняльної груп дослідження за різними критеріями. Обґрунтовано дизайн, обсяг і методики дослідження.

Розділ 3 присвячений вивченню параметрів ендотелій-залежної вазодилатации у пацієнтів з парапелівікальними кістами нирок та аналізу їх взаємозв'язку з клінічними, морфометричними і гуморальними факторами, зокрема асоційованими з функціонуванням ендотелію і розвитком артеріальної гіпертензії. Досліджено кореляційні зв'язки вивчених показників. Встановлено, що розвиток артеріальної гіпертензії тісно пов'язаний з розвитком дисфункції ендотелію. Визначені діагностичні субклінічні біохімічні маркери захворювання.

У 4 розділі охарактеризовані функціональні та гемодинамічні особливості нирок з парапелівікальними кістами. Ретельно проаналізований функціональний стан нирок, доплерометричні особливості кровообігу і показники ренін-ангіотензін-альдостероновий системи в залежності від розміру кіст і наявності клінічних проявів захворювання. З'ясовано, що маркером субклінічної стадії може служити гемодинамічна асиметрія нирок і локальна венозна гіпертензія, що проявляється підвищенням артеріальних індексів резистентності і $V_{\max}$ ниркової вени на боці ураження більш ніж на 20% в порівнянні до контрлатеральної здорової нирки. Автор дійшов висновку, що вказані процеси можуть бути індукторами надмірної продукції гормонів ренін-ангіотензін-альдостеронової системи і в комплексі з ендотеліальною дисфункцією, зумовити виникнення і розвиток артеріальної гіпертензії, а вказані зміни можна використовувати для ранньої діагностики субклінічної стадії захворювання.

У 5 розділі наведено результати застосування пункційної склеротерапії у 33 пацієнтів з парапелівікальними кістами нирок, ускладненими артеріальною гіпертензією. Ретельно проаналізовані аспекти безпеки і стерпності маніпуляції; простежено темпи регресії кіст через 1; 3; 6 і 12 місяців після маніпуляції і їх зіставлення з попередніми параметрами, клінічними проявами захворювання і динамікою контрольованих

патогенетичних маркерів, таких як ендотелій-залежна вазодилатація, ендотелін-1, гормони ренін-ангіотензін-альдостероновий системи; доплерометричні параметри ниркового кровотоку через 6 і 12 місяців.

Встановлені умови і показання для пункційної склеротерапії парапелівікальних кіст нирок, простежено найближчі і віддалені клініко-патогенетичні ефекти, підсумкова клінічна ефективність, проаналізовані обставини виникнення рецидивів.

З'ясовано, що терміни нормалізації системної гемодинаміки і артеріального тиску не співпадають з темпами регресії резидуальних порожнин, а відбуваються у друге півріччя після пункції на тлі стабілізації рівня гормонів ренін-ангіотензін-альдостероновий системи і нівелювання показників ендотеліальної дисфункції, що слід враховувати в плані оцінки ефективності лікування.

Наголошено, що пункційна склеротерапія парапелівікальних кіст нирок технологічно може бути застосована в 75,0% випадків; є відносно безпечною, забезпечує високу ефективність ліквідації кіст і найбільш оптимальна при кістах величиною в діаметрі до 10 см, дозволяє нівелювати основні патогенетичні механізми розвитку клінічної симптоматики і сприяє нормалізації системної гемодинаміки, може бути рекомендована позиціонуватися в якості методики вибору при парапелівікальних кістах нирок указаних розмірів до 10 см за умови попередньої оцінки ризиків за допомогою УЗД або КТ.

Розділ 6 “Обговорення результатів дослідження” у зконцентрованому вигляді містить опис одержаних даних. Усі положення цього розділу логічно обґрунтовані даними попередніх розділів, що є свідченням наукової зрілості дисертанта.

Викладення матеріалу в главах власних досліджень цілком підпорядковано провідній ідеї, цифровий матеріал оформлений у вигляді таблиць та рисунків, що надає йому наочності. У кінці кожного розділу розташовані резюме з викладенням наведених наукових і практичних

результатів.

Висновки (9) дисертаційної роботи сформульовані чітко, логічно випливають із проведених досліджень і цілком відповідають меті та задачам роботи.

Зауваження.

1. У дисертації в деяких місцях забагато статистичних відомостей які практично дублюють одне одне, але утруднюють сприймання тексту.

2. Дисертація місцями перевантажена таблицями, особливо за відсутності значимої різниці з контрольними параметрами.

Вказані зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Разом з тим, в процесі ознайомлення с рукописом дисертації виникли питання, що потребують уточнення:

1. Чи проводилось дослідження кістозної рідини ?

2. Як Ви можете виділити найважливіші діагностичні ознаки рецидиву кісти після пункції? Чи застосовували Ви повторні пункції при рецидиві захворювання і в яких випадках?”

Висновок.

Дисертаційна робота Абдельрахман Майсари «Клінічна ефективність пункційної склеротерапії парапельвікальних кіст нирок, ускладнених артеріальною гіпертензією» є самостійним закінченим науковим дослідженням, у якому наведено теоретичне обґрунтування і варіант вирішення наукової задачі, що полягає у підвищенні ефективності лікування хворих з парапельвікальними кістами нирок за рахунок вивчення етіопатогенетичних факторів, що обумовлюють розвиток артеріальної гіпертензії і патогенетично обґрунтованого впливу на гемодинамічні прояви захворювання шляхом застосування пункційної склеротерапії. Практичне застосування результатів даної науково-дослідної роботи суттєво цінне не лише урологів, але і нефрологів стаціонарної та амбулаторної ланок, що мають справу з нефрогенною артеріальною гіпертензією.

Представлена на рецензію дисертаційна робота за своєю актуальністю, науковою та практичною значущістю, рівнем проведених досліджень та іншим критеріям відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013, № 567, а дисертант заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.06 – урологія.

Завідувач кафедри урології,
променевої діагностики і терапії
Запорізького державного медичного
університету,
доктор медичних наук, доцент

Власноручний підпис **Бачурін Г.В.**

ПІДТВЕРДЖУЮ

Нач. відділу кадрів Запорізького
державного медичного університету

«...» ... 20... р. Підпис